

סכנה חדשה צפויה לדמוקרטיה הישראלית - השיטה של

מישאל-העם, שהומצאה על-ידי יורשיו של הרודן הצרפתי

נפוליאון ה-3
מח 1873

נפוליאון ה-3 היה בן אחיו של נפוליאון הגדול. בניגוד לדודו, לא היה גאון. בנעוריו היה חורר אידיאליזם ליבראלי (כאשר הליבראליזם עוד היה רעיון מהפכני), ואיפיו שמהלך.

כאשר הורשה שאל לואי נפוליאון בונאפרטה לחזור לצרפת, החליט להשתלט על המדינה כמו דודו. לצורך זה עיצב לראשונה את השיטה שנוצרה, במאה הנוכחית, לשרת את כל הדיקטטורים הפאשיסטיים: לרכוש את ההמון בדמגוגיה שמאלית, לר-כוש את המעמד השליט ואת הצבא בהבטחות ימניות, לשלהב את כולם יחד בהטיפה שובניסטיית ובהרפתקות צבאיות.

את צעדיו הראשונים צעד בדרך דמוקראטית. הוא ניבחר לנשיא המדינה על-ידי רוב גדול של הבוחרים. בהזדמנות זו נשבע חגיגת "לשמור אמונים לרפובליקה הדמוקראטית, לקדש מלחמה על כל מי שישנה לשנות את צורת הממשל בדרכים בלתי-חוקיות".

כעבור שלוש שנים בדיוק עשה זאת הוא עצמו. בעזרת הצבא חולל הפיכה מוחלטת, אסר את נאמני הרפובליקה, דיכא ללא רחם את נסיונות ההתקוממות הדמוקראטית, ואז נולד מישאל-העם המפורסם. הרודן קרא להמונים להביע את דעתם - "הן" או "לאו" - על ההפיכה שכבר בוצעה. נצחונם היה מזהיר: 7.5 מיליון צרפתים הצביעו "הן" - שני מיליונים יותר ממספר הצרפתים שבהרו בו קודם לכן, בבחירות חופשיות, לנשיא דמוקראטי.

מאז נישאר מישאל-העם ידידו הנאמן של נפוליאון ה-3. כעבור שנה ערך מישאל שני,

יתוש עקין את מר דויד בן-גוריון. זוהי רק עקיצה ראשונה, קטנה. אבל הניסיון למלמד שכאשר עוקץ היתוש את האחר-בדורו, סופה של המדינה כולה לחלות בקדחת. על דבר העקיצה נודע לראשונה בשבוע שעבר. אז, בהפליגו בדברי חזון וקפריסה בפני עורכי היומונים, הזכיר מר בן-גוריון את רעיון מישאל-העם. וראה זה פלא: האיש, אשר לפני תריסר שנים גינה את הרעיון הזה כתחבולה פאשיסטית, העלה אותו עתה על נס. מר בן-גוריון אמר כי מישאל-העם הוא הפתרון הנכון לשאלת המימשל הצבאי, ואולי גם לשאלת שינוי שיטת-הבחירות. אולם לרוע המזל, ולמרב הצער, רק רוב הכנסת רשאי להחליט על עריכת מישאל-העם כזה. ובשתי סוגיות אלה הרוב פוחד מפני הכרעת העם. חתרת-על זו היתה המשך ישיר לנאטו הקודם של ראש-הממשלה בכנסת, בו אמר כי לא הכנסת תכריע בדבר קיום המימשל הצבאי, אלא "העם יכריע". מה יש ללמוד מכך?

מאת

אורי אבנרי

ראשית: מישאל-העם, שהיה לשעבר רעיון מתועב, הפך עתה רעיון כשר למהדרין, ביטוי עליון של הדמוקראטיה הצרופה.

שנית: ראש-הממשלה סבור כי בשתי בעיות אלה, מישאל-העם הוא הפתרון הנכון. **שלישית:** הדבר אינו מעשי כרגע, כי עדיין אין רוב בכנסת שיחליט על כך.

דווקא הנקודה השלישית היא המדאגה. הניסיון למלמד שכאשר ראש-הממשלה ושר-הבטחון רוצה במשהו, סופו של הרוב להימצא. זוהי רק שאלה של זמן ושל מחיר. עוד חוק-חזירות, עוד חסיפת-יוסלה, עוד איום בפירוק הקואליציה - ולאט לאט נימצא הרוב הדרוש. על כן מוטב שנעמוד על המישמר. היתוש עקץ - וחיידי המחלה מתפשטים במחזור הדם. הרגע הנכון להתמודד עם הרעיון החדש, לפרק אותו לגורמיו, הוא עכשיו.

***

הפאשיסט הראשון בהיסטוריה

ביאבות מישאל-העם המודרניים נערך, לפני 110 שנים בדיוק, בצרפת. הוא קשור כל-ככול באישיותו המרתקת של ההרפתקן המצליח שניכנס להיסטוריה כנפוליאון ה-3.

מדינתנו לא תהיה

שישר ברוב עצום את החלטתו ליטול לעצמו את כתר הקיסר. בשנת 1970, שבועות מעטים לפני שהקיסרות התמוטטה כבניין קלפים, כאשר רקבון המישטר כבר היה גלוי לכל עין והסיכוסים הפנימיים מנעו כל פעולה נבונה, ערך נפוליאון את המישאל האחרון שלו. גם במישאל זה זכה ברוב עצום של 7.3 מיליון אומרי "הן", לעומת 1.5 מיליון אומרי-לאו.

***

אנאטומיה של תחבולה

מהו הסוד המבטיח לכל שליטי-יחיד נצחון מזהיר במישאל-העם? הדבר טמון בעצם מהותו של מוסד זה.

להלכה נולדה השיטה עוד ברומא העתיקה. ה"פלבס", ההמון העירוני הנחות, התכנס מדי פעם והביע את דעתו על עניינים שנגעו לו. הדבר נקרא "פלבסיציט" - על שם הפלבס. התרגום הנכון אינו, אפוא, "מישאל-העם", אלא "מישאל-ההמון".

לפלבסיציט המודרני שוב אין כל קשר עם נוהל עתיקי-יומין זה. יורשו האמיתי של המישאל הרומאי הוא ה"רפרנדום" הנהוג בכמה ארצות דמוקראטיות, כגון ארצות-הברית ושחייץ. במישאלים אלה נדרשים האזרחים להצביע בעד או נגד הצעות מוחשיות. הנוגעות להם אישית - כגון הצעה להעלות את המיסים בעירם לשם בניית בתי-ספר. במקרה זה השאלה ברורה, ולכל אזרח יכולה להיות דיעה סבירה עליה, מתוך נסיונו האישי.

לא כן הפלבסיציט הרודני. כל צורתו ומהותו מונעות הכרעה דמוקראטית, עניינית וסבירה. אין הוא אלא טכסים של מישטר טוטאליטארי, המבקש להתעטף באיצטלה של הסכמה עממית, אחרי ששלל מן העם את נציגותו האמיתית. כי:

● הרודן הוא המחליט אם - ומתי - לערוך מישאל-העם. ברור שהוא בוחר לו את המועד והנושא הנוחים לו ביותר.

● במישאל יש חשיבות מכרעת לניסוח המדוייק של השאלה. למעשה, המנסה הוא הקובע את התוצאות. כך, למשל, השאלה "האם אתה רוצה שדויד בן-גוריון יוסיף להגן על המדינה מפני הא ימים הזוממים לכלותנו?" תביא לתוצאות שונות מאשר השאלה "האם אתה רוצה כי דויד בן-גוריון יהיה שליטי-יחיד במדינה?" מובן שהרודן עצמו קובע את הנוסח.

● מי ששולט במכשירי התעמולה, שולט בתוצאות. במדינות בהן הפכו הרדיו, הטלביזיה ויומני-הקולנוע למכשירי-תעמולה ממשלתיים, אין לאומרי-ה"לאו" שום סיכוי לעמוד מול ההפצה התעמולתית המרוכזת של מנגנון השלטון, הצועק "הן".

● רוב השאלות המדיניות הגדולות של ימינו קשורות בסכך ענייני עצום של ענייני פנים וחוק, כלכלה וצבא. רק אדם הבקי היטב בעניינים אלה, היודע את העובדות המסובכות, יכול להחליט עליהן החלטה סבירה. ההמון, שאינו יודע מאומה על הרקע המסובך, יכול רק להחליט על-פי הרגש העיוור, הסיסמות הריקות או ההופעה החיצונית.

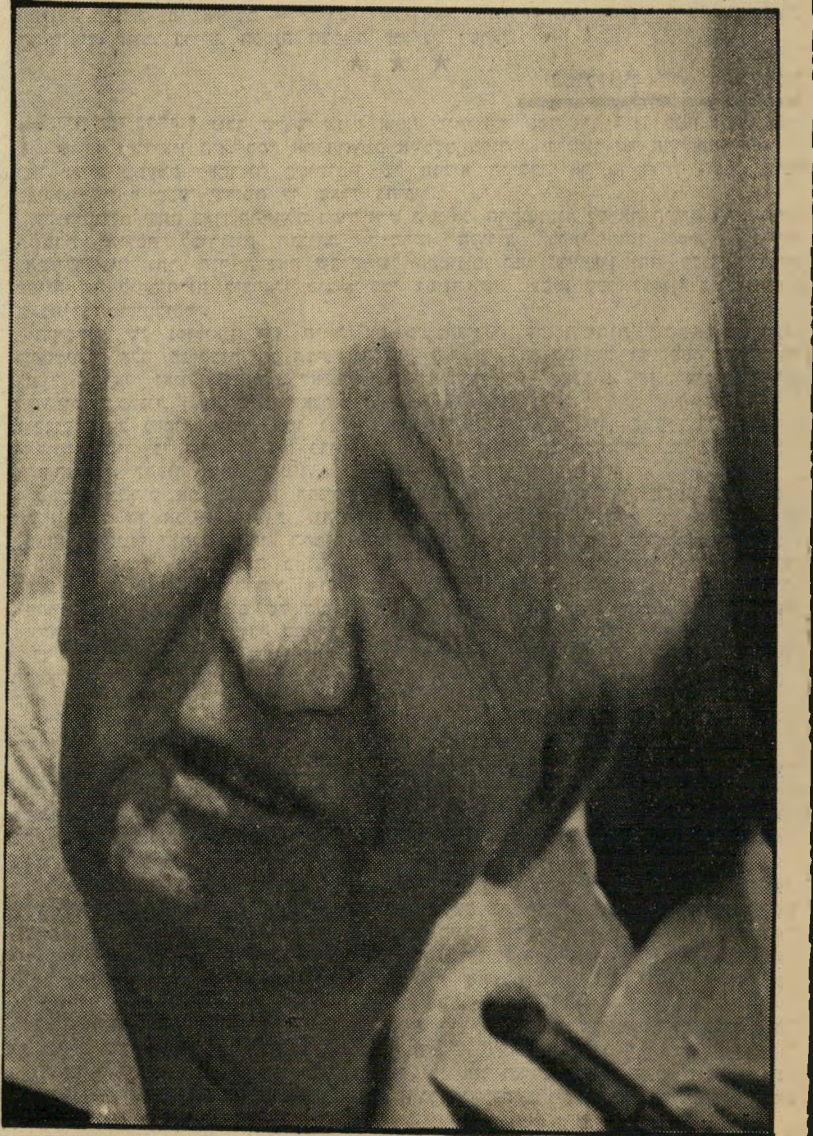
● במישאל נדרשים המונים להביע דיעה רק על שאלה מסוימת אחת. אולם בכל המקרים, ללא שום יוצא-מן-הכלל, טוען הרודן לאחרי-מכן שתוצאות המישאל מוכיחות כי העם "הביע לו אמון" ותומך במישטר בכל השאלות.

לא היה אף מישאל אחד מסוג זה שלא הנחיל לרודן רוב עצום ומכריע. המישאל האחרון של נפוליאון ה-3 מוכיח כי לנצחון כזה אין שום קשר עם רצון העם. כי אותו עם עצמו סילק את נפוליאון, כעבור כמה שבועות בלבד, כאילו היה פישפש על גופו.

***

קיפח חדש בכפרים

הד התלמידים העיקריים של נפוליאון ה-3 היה אדולף היטלר. הוא העתיק רבות משיטותיו, וגם את מישאל-העם.

דויד בן-גוריון
1876 T219

* נפוליאון ה-2 לא מלך מעולם. חסידי בית בונאפארטה מייחדים תואר זה לבנם ביש' המזל של נפוליאון הראשון ואשתו האוסטרית.
* קשר מוזר אחר בין שני הרודנים: הפרוטוקולים של זקני-ציון, שמילאו תפקיד כה מרכזי בתעמולה הנאצית, הושתקו מחוברת שכתב מהפכן צרפתי נגד נפוליאון ה-3. מזייף הפרוטוקולים פשוט שם את ה"יהודי" במקום הרודן הציני, השואף לשלטון העולם, שתואר במקור.